

GECOMBINEERDE COMMISSIE VAN 3 JUNI 2020 17.15 UUR

Voorzitter: B.N. Benjamins (D66)

Aanwezig: de dames A.M.M. Schoutens (GroenLinks), G. de Vries (VVD), T. Moorlag (ChristenUnie), K. de Wrede (Partij voor de Dieren), M.E. Woldhuis (100% Groningen) en de heren T. Rustebiel (D66), J.P. Dijk (SP), M. van der Laan (PvdA), R. Staijen (Stadspartij), H.P. Ubbens (CDA), M.J.H. Duit (Student & Stad), D. Ram (PVV)

Wethouders: de heer R. van der Schaaf (PvdA)

Namens de griffie: A. Weiland

B Inhoudelijk

00:05:21

Voorzitter: We hebben geen bel maar wethouder van der Schaaf ontbreekt. Wethouder Van der Schaaf ontbreekt. Mocht hij in de hal staan? Dat je 'm in de gaten houdt, Marten.

00:06:16

Voorzitter: Mevrouw Schoutens is er al weer uit. De heer Van der Laan van de Partij van de Arbeid, u bent digitaal aanwezig?

00:07:00

De Heer Van der Laan: Ja, ik zal nog even ... hier ben ik, hallo.

00:07:04

Voorzitter: Ja, dag meneer Van der Laan. Als het goed is, zou ook de heer Ram aanwezig zijn van de Partij Voor de Vrijheid, die zie ik nog niet. Mevrouw Schoutens is inmiddels wel aangehaakt. Mevrouw Schoutens, alles werkt?

00:07:20

Mevrouw Schoutens: Ja, alles werkt nu.

00:07:23

Voorzitter: Dank u wel. Ik weet niet wat mevrouw Woldhuis allemaal voor evenementen aan het organiseren is inmiddels maar ... Ik mis de heer Ram van de Partij Voor de Vrijheid. Misschien wil iemand daar even naar kijken.

De spreektijden: ja, we hadden gezegd twee minuten per fractie en tien minuten voor het college. Dus dat is al beperkt maar ik verzoek u toch nog om nou ja extra te versnellen of zo. Ja, twee minuten per fractie.

00:08:05

Voorzitter: Wethouder Van der Schaaf, zijn er mededelingen uit het college? Die zijn er niet dat scheelt alweer tijd.

B1 Woonvisie (raadsvoorstel 20-5-2020)

Dan gaan wij naar het inhoudelijk deel van deze agenda en dan bespreken wij de woonvisie. Het is een raadsvoorstel van 20 mei jongstleden en ik kijk even de commissie rond wie ik als eerste van deze commissie het woord mag geven. De heer Duit van Student en Stad, gaat uw gang.

00:08:25

De Heer Duit: Dank u wel. Voorzitter, ik ga op rap tempo denk ik. Steeds meer studenten en jongeren zijn eenzaam en willen samen kunnen wonen en dat terwijl het college op dit moment vooral heel

veel individuele woonunits bijbouwt. Iedereen een volledig eigen uitgeruste studio daar hebben jongeren en studenten op dit moment helaas geen oren naar want ze willen niet eenzaam zijn. Dat blijkt niet alleen uit gesprekken met hen zelf maar ook uit gesprekken met verhuurders. Daarom hebben wij vier punten opgesteld die wat ons betreft aangepakt moeten worden. Punt één: dit is de groepscontracten verbieden-

00:08:51

Voorzitter: De heer Duit, hebt u één ogenblikje? De heer Van der Laan, zou u zo goed willen zijn uw microfoon uit te zetten?

00:09:00

De Heer Duit: Ja, want voorzitter, ten voorbeeld, zodra jongeren en studenten horen dat er een huis is waarmee ze met drie personen samen kunnen wonen met gebruik van een groepscontract dan nemen ze massaal contact op met de verhuurder. De aanbiedingen stromen binnen bij de verhuurders met alle risico's van dien en ik zal u vanwege de tijd de risico's besparen. We moeten jongeren en studenten dus individuele contracten bieden en groepscontracten tegengaan. Om dat te bereiken komen we bij punt twee, namelijk meer echte studentenhuizen bouwen. Want voorzitter, eenzaamheid onder jongeren en studenten neemt snel toe en toegegeven, het college is het met ons eens dat eenzaamheid onder jongeren tegengegaan moet worden. Daarbij vergelijkt het college samenwonen echter met elkaar tegenkomen in een studieruimte. Alsof samenwonen en samen leven hetzelfde is als elkaar in een bibliotheek tegenkomen. Voorzitter, er moet echt wat gedaan worden aan de eenzaamheid onder jongeren en hoe graag we dat ook zouden willen, dat doen we niet door allemaal individuele woonunits te bouwen. Dat doen we echt alleen door volwaardige studentenhuizen neer te zetten waar men samen kan wonen en kan delen. Dan praat je over hoe geweldig of hoe vervelend je dag is geweest, dat doet de wethouder waarschijnlijk ook niet terwijl hij in de bibliotheek zit. Althans dat hoop ik niet. Dat doe je 's avonds op de bank om dingen van je af te praten want dat gaat eenzaamheid echt tegen. We moeten dus meer mogelijkheid creëren om studentenhuizen te bouwen met individuele kamercontracten en stoppen met het ombouwen van kamers naar appartementen. We kunnen echter ook en dat is punt drie weer onttrekkingsvergunningen uit gaan geven en daarvoor mogen we best goede verhuurders belonen. Als je laat zien dat je normaal kan verhuren, zonder gesjoemel en intimidatie, krijg je-

00:10:27

Voorzitter: U heeft een interruptie van de heer Ubbens.

00:10:30

De Heer Ubbens: Ja, bedankt voorzitter. Ja, ik begrijp op zich uw pleidooi wel voor bepaalde vormen van studentenhuisvesting maar waarom dat dan weer ten koste moet gaan van gezinswoningen begrijp ik niet helemaal dus die onttrekkingsvergunningen weer van stal te halen. Dan gaat de ene groep toch weer ten koste van de andere groep terwijl die gezinswoningen in die wijken ook hard nodig zijn.

00:10:49

De Heer Duit: Voorzitter, volgens mij gebeurt op dit moment exact het tegenovergestelde, namelijk omdat er onttrekkingsvergunningen verdwijnen gaan juist die studentenwoningen over naar gezinswoningen, dus dat kan je ook in evenwicht houden. Dat is waar wij voor pleiten. Goed en daarvoor mogen we dus best goede verhuurders belonen. Als je laat zien dat je normaal kan verhuren zonder gesjoemel en intimidatie, krijg je wat ons betreft recht op het aanvragen van een

nieuwe onttrekkingsvergunning. Ook al mag de wethouder dan wat allergisch zijn voor het woordje belonen. Ga dus onttrekkingsvergunningen uitgeven in wijken waar het de sociale inclusie ten goede komt maar daarvoor moeten we wel en dat is punt vier: veel en veel beter gaan handhaven op de verhuurdersvergunning. Want voorzitter, laten we eerlijk zijn, hier gebeurt nog veel te weinig mee. Er is nauwelijks bekendheid onder inwoners over het meldpunt Ongewenst Verhuurgedrag en de meldingen die binnenkomen worden op dit moment alleen nog maar in een database gezet. We zijn anderhalf jaar verder en er gebeurt nog bar weinig met de verhuurdersvergunning terwijl we dit jaar toch echt zouden beginnen. Helaas horen we nog steeds dagelijks verhalen over torenhoge kosten en intimidatie. Dat is doodzonde want je laat goed gereedschap weg roesten in een lek tuinhuisje, terwijl je tuin aan het overwoekeren is.

00:11:49

Voorzitter: We zijn ook ruim over de twee minuten.

00:11:51

De Heer Duit: Daarom zal ik afronden, voorzitter met de vier punten want voorzitter puntje bij paaltje, één: we moeten eenzaamheid tegengaan. Jongeren en studenten moeten gewoon weer samen kunnen wonen ook in nieuwbouw. Daarvoor moeten we stoppen met het ombouwen van kamers naar appartementen en studentenhuizen moeten bijgebouwd worden. Nieuwe onttrekkingsvergunningen uitgeven want samenwonen is cruciaal en we moeten goed gaan controleren op de verhuurdersvergunning-

00:12:14

Voorzitter: We gaan naar de volgende, wie mag ik het woord geven? Mevrouw Schoutens van GroenLinks.

00:12:20

Mevrouw Schoutens: Bedankt voorzitter, ik ga ook proberen het redelijk kort te houden. Allereerst wil ik namens mijn fractie mijn complimenten uitspreken over de woonvisie en mooi dat duurzaamheid, betaalbaarheid en een eerlijke verdeling zo centraal staan. Daarnaast zijn we blij met het uitgebreid participatietraject en de samenwerking met inwoners en experts. Er is geprobeerd zoveel mogelijk verschillende inwoners te bereiken, zodat de woonvisie van iedereen is. Ondanks dat doe ik graag nog een aantal aanvullingen. Allereerst natuurlijk positief dat er flink bijgebouwd wordt en er daarbij aandacht is voor het middensegment en sociale koop en huur. Mijn fractie is blij dat we door middel van doelgroepenverordening daarop kunnen gaan sturen en de opkoop van beleggers kunnen inperken. Zo vallen woningzoekenden met een wat kleinere portemonnee niet tussen wal en schip. Jammer genoeg beperkt zich dit wel tot nieuwbouw maar we hopen dus op een stevige lobby richting het Rijk en hopelijk biedt dat oplossingen. Ten tweede heb ik nog een aanvulling wat betreft wooncoöperaties: in de woonvisie staat dat wooncoöperaties en collectief particulier opdrachtgeverschap toegejuicht en ondersteund zal worden. Wij vinden dat goed nieuws. Na gesprekken die ik heb gevoerd met betrokkenen, lijkt er vooral behoefte te zijn aan ondersteuning en informatie om initiatieven ook daadwerkelijk tot uitvoering te kunnen brengen. Om hieraan bij te dragen zal GroenLinks samen met ChristenUnie en D'66 bij de aankomende raadsvergadering een motie indienen. Ten derde gaat het in de woonvisie over goede en betaalbare jongerenhuisvesting. Ik zou graag een aanvulling doen met betrekking tot eenzaamheid onder jongeren, net zoals Student en Stad daar ook al op in is gegaan. Uit onderzoek blijkt dat jongeren die in aparte kamers wonen maar een gezamenlijke woonkamer delen minder stress en eenzaamheid ervaren dan jongeren die in individuele studio's wonen. Toch zijn wooneenheden zonder gemeenschappelijke ruimten

momenteel de norm voor nieuwbouw. Een gezamenlijke ruimte stimuleert ontmoeting ook tussen buitenlandse en Nederlandse studenten. Ziet het college mogelijkheden om wooneenheden met gezamenlijke ruimte te stimuleren? Dank u, voorzitter.

00:14:30

Voorzitter: Precies op tijd. De heer Rustebiel, D'66.

00:14:34

De Heer Rustebiel: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ter voorbereiding op deze commissie sprak ik met een aantal mensen waar onder leden van de Jonge Democraten, onze jongerenafdeling. Opeens ging het niet meer over krapte maar over de dreiging die boven de markt hangt dat 60 procent van de internationale studenten misschien wegblijft. Het ging ook over studenten die vanwege het afstandsonderwijs misschien toch wat langer thuis blijven wonen omdat op zich de praktische noodzaak kleiner wordt om naar Groningen te verhuizen. Het ging echter ook over kansen van studenten om starter te worden want ook na de coronacrisis die ons brengt, zal die positie van starters gewoon nijpend blijven. Daarna las ik een artikel op TV Noord over hoe snel er kantoorruimte vrij lijkt te komen en vervolgens las ik een artikel over de veranderende behoeften die mensen aan hun huis gaan stellen als ze meer thuis moeten werken. Kortom, er is opeens heel erg veel veranderd in het woningbouwdebat en wij kunnen best wel lastig nu voorspellen wat voor effect dit gaat hebben maar de vraag gaat veranderen en daar zullen wij rekening mee moeten houden. De woonvisie zelf formuleert denk ik prima de uitgangspunten die in lijn liggen van het coalitieakkoord en het Meerjarenprogramma Wonen maar wat natuurlijk vooral belangrijk is, is dat er uitvoering aan gegeven wordt. We hebben in januari al onze zorg uitgesproken over het achterblijven van woningbouw voor het middensegment en die zorg is natuurlijk nog steeds actueel. De nieuwigheid in de woonvisie zit hem in de sturingsinstrumenten zoals een woonplicht. Dat is op zich denken wij een goed instrument maar het roept ook weer vragen op want mensen die nu in een woning zitten met misschien wel een slechte verhuurder die hebben blijkbaar wel die woonruimte nodig. Dus als wij met dit soort instrumenten gaan komen, dat betekent dat wij wèl die vraag die er blijkbaar wel is dat we die nog steeds zullen moeten beantwoorden. Deze instrumenten werken natuurlijk pas op de wat langere termijn door en die gaan op korte termijn niet soelaas bieden om de echt fundamentele problemen in de woningmarkt op te lossen. Daarmee komen we toch weer op het bouwverhaal wat het college gelukkig onderschrijft-

00:16:24

Voorzitter: De heer Rustebiel, wilt u ook richting een afronding gaan?

00:16:28

De Heer Rustebiel: Wij zijn verheugd dat het college een woonakkoord wil sluiten, ook met private partijen want deze private partijen zijn ook belangrijk dus ik zou het college op het hart willen drukken om het middensegment hiermee voornamelijk mee te nemen. Eén punt van ja, kritiek of zorg zit bij de opmerking die het college heeft over een meer actief grondbeleid gaan voeren. Wij snappen dat dit een kans biedt om sturing te geven op een markt maar het biedt ook ongelooflijk veel risico's, zie de afboeking die we op Meerstad lange tijd hebben moeten doen. Dus ik ben benieuwd naar de uitleg van de wethouder over hoe ze met dit grondbeleid om willen gaan.

00:16:57

Voorzitter: Dank u wel de heer Rustebiel. Dan gaan we naar de VVD, mevrouw De Vries.

00:17:01

Mevrouw De Vries: Dank u wel, voorzitter, ik wil nog wel even heel kort zeggen: de twee minuten spreektijd. Dit is een document waar we de komende vier jaar alles wat betreft wonen op baseren. Ik wil toch even gezegd hebben dat ik het belangrijk vind dat we daar als partijen iets van vinden.

00:17:12

Voorzitter: Dan zullen we nu uw tijd pas in laten gaan.

00:17:15

Mevrouw De Vries: Fijn, dank u wel. Wat de VVD betreft, is de compacte stad zoals die nu nog geformuleerd wordt maar deels nog houdbaar. Uit onderzoeken blijkt dat mensen graag grondgebonden woningen willen en de ruimte is nu beperkt. Wat ons betreft gaan we oriënterend kijken naar nieuwe bouwgrond voor de langere termijn, waarbij de groene zone tussen Groningen en Haren wat ons betreft uitgesloten is. Dat gaat-

00:17:35

Voorzitter: De heer Dijk.

00:17:37

De Heer Dijk: Waarom?

00:17:38

Mevrouw De Vries: Omdat we dat beloofd hebben aan de mensen in Haren en ik wil het graag kort houden.

00:17:42

De Heer Dijk: Ja, maar voorzitter dat kan ook van mijn tijd af. Er is natuurlijk wel meer plek in Haren dan alleen die groene strook daar toch?

00:17:48

Mevrouw De Vries: Absoluut zeker dus we kunnen wel kijken naar allerlei plekken rondom de stad, ook rondom Haren maar niet in de groene zone. Wat ons betreft gaat het niet alleen maar om onze ontwikkelgebieden die we nu hebben met alleen maar gemeentegrond. Alle partijen, particulier of niet, met goede woningbouwplannen moeten volgens ons in de komende periode met woningbouw aan de slag kunnen. Verder wil het college graag middeldure huur toevoegen maar jaagt aan de andere kant particuliere eigenaren de stad uit. Mogen corporaties alleen huur aanbieden en particulieren niet of zo? Het lijkt niet om het doel te gaan, namelijk voldoende middel dure huur maar om het politieke middel om corporaties meer bevoegdheden te geven. Daar zijn wij het niet mee eens. Dan nog even over de motie 'Meer bouwen voor het midden'. Volgens de VVD geven we daar nu niet op de juiste manier uitvoering aan omdat er alleen maar gezegd wordt, we gaan meer sturen in plaats van we gaan meer bouwen. Dus de vraag moet wat ons betreft zijn: waar is de ruimte en hoe kunnen we daar versnellen? Dan tenslotte nog over het Woonakkoord, dat moeten bindende afspraken worden en je mag alleen in Groningen bouwen als je dat woonakkoord ondertekent? Zo heb ik het gelezen en dat klinkt ons heel apart in de oren. Het is heel goed om gesprekken met de markt te voeren maar een gesprek gaat twee kanten op. Dit voelt als de gemeente die extra bevoegdheden naar zich toe trekt die het nu nog niet heeft. Afspraken over betaalbaarheid, wijkvernieuwing, kwaliteit en gebiedsontwikkeling maak je volgens ons op andere plekken en niet in een soort toelatingsexamen voor de gemeente Groningen. Dank u wel.

00:19:14

Voorzitter: Dank u wel, mevrouw De Vries. Wie van de commissie dan? De Heer Stayen van de Stadspartij, gaat uw gang.

00:19:20

De Heer Stayen: Dank u voorzitter. Deze woonvisie is volgens mij wel heel erg op de stad gericht met heel weinig aandacht voor de dorpen. Er is ook niet veel in terug te vinden van de woonvisies van zowel Haren als van Ten Boer en vooral hoe bijvoorbeeld de dorpsvernieuwing en de versterkingsopgave hierin moeten passen, is niet erg duidelijk. Dat wil Stadspartij graag beter uitgewerkt zien. Dan voorzitter, het grootste probleem in deze stad is gewoon ruimte. Als er niet snel iets aan gedaan wordt, krijg je hier Amsterdamse toestanden. Hutje mutje bij elkaar wonen en leven in een voor een normaal inkomen onbetaalbare woning. Nu al is de wachttijd voor een sociale huurwoning vijf jaar en zijn er geen betaalbare koopwoningen voor de middeninkomens. Tussen de rijken in hele dure koopwoningen en de arme stadjes die met huursubsidie nog net kunnen huren zit een enorme middenklasse die het één niet kunnen betalen en voor het ander niet in aanmerking komen. We merken het ook aan de scholen in de binnenstad die krimpen omdat jonge gezinnen het niet meer kunnen betalen om in dit gebied te wonen. Voorzitter, in de aanbiedingsbrief stelt het college een gemeente te willen zijn met een voortreffelijke leefklimaat voor iedereen met aantrekkelijke leefbare wijken en buurten die ruimte bieden aan alle bevolkingsgroepen en leefstijlen. Maar, voorzitter, dit zou dan allemaal moeten gebeuren in onze compacte stad en in onze compacte dorpen en dat is volgens de Stadspartij niet mogelijk. Elke vierkante meter volbouwen leidt gewoon tot minder ruimte en tot veel minder groen. Dat staat ook weer lijnrecht tegenover de broodnodige klimaatadaptatie maatregelen, zoals wij die vorige week hebben besproken. Juist daar moet bij nieuwbouwprojecten veel meer aandacht voor komen. De coronacrisis maakt het nu wel pijnlijk duidelijk hoe weinig ruimte er is in de stad, terwijl de behoefte er wel is. Ook heeft het college het over compacte wijken en compacte dorpen. Betekent dit dat men ook compact wil gaan bouwen binnen de beperkte ruimte in die dorpen, die al niet groot is?-

00:21:14

Voorzitter: De heer Stayen, u heeft een vraag van de heer Rustebiel.

00:21:17

De Heer Rustebiel: Wat vindt u van de plannen die het college heeft gepresenteerd op het gebied, Zuiden bijvoorbeeld en De Held, op het gebied van groen en klimaatadaptatie? Voldoet dat aan uw eisen?

00:21:25

De Heer Stayen: Het verhaal wat de vorige week besproken is, wat betreft de klimaatadaptatie? Ja, daar kunnen wij grotendeels helemaal achter staan maar wij zien dat niet terug in deze woonvisie. Ik ga verder.

00:21:36

Voorzitter: Wilt u tot een afronding komen de heer Stayen?

00:21:38

De Heer Stayen: De conclusie, voorzitter, is volgens mij duidelijk. Bouw zodanig dat de nieuwe delen van de stad open en koel worden opgezet dus voorbereid op hittegolven en begin heel snel met een grote voorraad goedkope huur- en koopwoningen te bouwen. Dan nog één nabrander, die groene

zone geldt ook voor het gebied tussen Garmerwolde en de stad. Dat is ook gegarandeerd onbebouwd voor de komende 40 jaar. Dank u wel.

00:22:03

Voorzitter: Dank u wel, heer Stayen. Dan gaan we naar mevrouw Moorlag van de ChristenUnie.

00:22:08

Mevrouw Moorlag: Ja, dank u voorzitter. Het wordt ook wat knippen en plakken want we hadden ook iets meer spreektijd verwacht. Allereerst complimenten richting het college voor deze woonvisie. Het ziet er goed uit en als ChristenUnie pleiten we ook voor betaalbare huizen in leefbare wijken en dat is iets wat zeker naar voren komt in deze visie. Het college geeft aan dat er afspreken afspraken worden gemaakt, zodat er naast doelen voor de sociale huur ook doelen voor middeldure huur en middeldure koop gemaakt kunnen worden. We vinden dit een goede zaak maar merken tegelijkertijd dat we niet precies weten waar we nu aan toe zijn en willen daarom het college ook vragen of er mogelijkheden zijn om dit concreter te maken? We hebben ook dezelfde vraag als Student en Stad over inderdaad de handhaving. Dat lijkt nodig te zijn bij de verhuurdersvergunning en het verhuurverbod. In hoeverre is daar ruimte voor op het moment? Verder vinden we het een goed streven dat de armoede, op de manier zoals is aangegeven met de VoorzieningenWijzer, wordt aangepakt aan de voorkant en dat wordt gekeken naar mensen hoe ze in hun financiële situatie hulp kunnen krijgen met medewerking van de wooncorporaties. Als laatste punt nog zien we ook dat er veel kwetsbare groepen zijn in onze gemeente en dat er ook aandacht komt voor deze groepen en ook voor oudere groepen. Bijvoorbeeld dat er bijzondere woonvormen gerealiseerd kunnen worden met eigen woonruimte en daarnaast een gedeelde ruimte zodat ook eenzaamheid tegen gegaan kan worden en ook deze groepen een plek kunnen krijgen in onze gemeente. Dank u wel.

00:23:45

Voorzitter: Dank u wel mevrouw Moorlag. Wie dan van de commissie? Mevrouw De Wrede van de Partij voor de Dieren, gaat uw gang.

00:23:53

Mevrouw De Wrede: Dank u wel, voorzitter. Een mooi document wat we hebben gekregen. Ik vond het zelf een klein beetje jammer dat bij al die leuke foto's niet stond waar die foto's waren genomen, maar goed dit als een terzijde. Er komt een manifestatie Natuurinclusief bouwen. Ja of dat nou helpt, dat vragen wij ons af. Het is ... misschien wel. Dit college wil best ergens bomen neerzetten maar uitgaan van bestaand groen bij nieuwe projecten dat lijkt toch moeilijk. Wij zijn in ieder geval blij met de aandacht voor Natuurinclusief bouwen en werken, corona vertraagt, nog steeds aan een initiatiefvoorstel hierover samen met de heer Sietsma van GroenLinks. Het plan op de Alo-locatie waarover wordt gesproken, daar gaan we het volgende week meer over hebben. Ook dat lijkt wel erg veel groen te vernielen en dit geeft ons ook het idee, andere partijen zijn er ook over begonnen, dat we toch wel wat tegen de grenzen van de compacte stad aan lijken te komen. Graag een reactie van de wethouder. We zouden voorts graag zien dat de doelgroepenverordening wordt ingezet om meer sociale huur te bouwen want ook middenhuur is toch wel erg duur. Woningen zijn om in te wonen en niet om geld aan te verdienen en we zijn blij dat het college dit aan banden wil leggen. Speculatie met de woningen, bedoel ik.

00:25:12

Mevrouw De Wrede: Ook zijn we blij met de aandacht voor en de acceptatie van andere woonvormen. Tot slot iedere dag gaan er meerdere boerenbedrijven in dit land dicht vanwege geen

opvolger of omdat men niet langer mee wil doen aan het steeds goedkoper moeten produceren. Wij hebben binnen onze gemeentegrenzen natuurlijk ook honderden agrarische bedrijven en graag zagen wij dat wat er vrijkomt gebruikt gaat worden voor bewoning. Het liefste natuurlijk met natuurontwikkeling maar dat is zeker qua ruimte heel goed mogelijk. Graag een reactie van de wethouder ook over de vraag of de gemeente deze ontwikkeling ook kan steunen dan wel faciliteren. Gezien de stikstofcrisis immers maar ook vanwege corona en waar die door is veroorzaakt, zullen we er toch niet aan ontkomen, gelukkig, om de veestapel drastisch te reduceren-

00:26:04

Voorzitter: Mevrouw De Wrede, wilt u afronden?

00:26:06

Mevrouw De Wrede: Dit zal dan hopelijk ook andere dieren waar in dit stuk niet over wordt gesproken, behalve onder de overkoepelende term natuur-inclusief weer wat meer woonruimte kunnen geven. Dank u wel.

00:26:19

Voorzitter: Dank u wel, mevrouw De Wrede. De heer Ubbens van het CDA.

00:26:23

De Heer Ubbens: Ja dank u, voorzitter. Ja, ik denk dat ik aan die twee minuten wel genoeg heb. De woonvisie een goed stuk naar onze mening. Een heleboel dingen die wij de afgelopen jaren hebben geprobeerd in te brengen zijn ook opgenomen, namelijk bijvoorbeeld de aandacht voor ouderen, voor ouderenhuisvesting in brede zin. Ik hoop ook dat we daar echt wat van kunnen gaan maken. Dat gaat dan in eerste instantie met een manifestatie maar we hopen ook dat daar natuurlijk zoals bij BouwJong! vervolgens een bouwprogramma uit voortkomt. Goed ook dat er aandacht is voor nieuwe woonvormen, voor andere woonvormen. We hadden wel enige twijfels bij nieuwe woonvormen voor gezinnen. Of dat echt uit een vraag voortkomt, vragen wij ons wel af. Maar goed, dat gaan we nog wel zien. Waar wij ook wat moeite mee hebben is nadenken over de herinvoering van erfpacht en het opzetten van een ontwikkelbedrijf. Eigenlijk in aanvulling op D'66, de risico's die we daarmee gaan nemen, vooral omdat wij dan de projecten gaan doen die de markt niet oppakt. Met andere woorden, de risicovolle projecten hebben we wel wat vraagtekens bij. Tot slot de aandacht voor circulair bouwen mist. Het hele woord circulaire economie en circulair bouwen mist in deze woonvisie en dat is toch wel een omissie omdat de komende jaren daar wel veel aandacht voor zou moeten zijn. Alles wat we nu bouwen staat er voor de komende 50 jaar wellicht dus dan zou je daar de komende jaren zeker rekening mee moeten gaan houden. Tot zover.

00:27:50

Voorzitter: Dank heer Ubbens. Dan schakelen we naar de heer Van der Laan van de Partij van de Arbeid.

00:27:54

De Heer Van der Laan: Ja, dank u wel, voorzitter, de Partij van de Arbeid is van mening dat er in Groningen een plek voor iedereen zou moeten zijn en we kunnen ons daarom ook goed vinden in de uitgangspunten van de woonvisie. Zoals naar mijn mening hier breed in de commissie ook gedeeld wordt, zitten we op dit moment in Groningen met een woningtekort. De coronacrisis verandert natuurlijk wel het één en ander, bepaalde internationals blijven weg maar de coronacrisis zal dit tekort niet oplossen. Wij steunen dan ook het uitgangspunt van het college dat we doorgaan met bijbouwen en we steunen ook het uitgangspunt van het college om beleggers aan te pakken. Zoals

mevrouw de Wrede net al zei, een huis is er om in te wonen en niet om geld mee te verdienen. Dus dat pleidooi, dat delen wij van harte. Verder hebben wij nog een aantal punten waarop we denken dat het misschien nog scherper kan-

00:28:44

Voorzitter: Zou u een antwoord willen geven op de vraag van mevrouw De Vries?

00:28:49

Mevrouw De Vries: Dank u wel. Als een belegger een huis bouwt om in te wonen, dan is dat niet om in te wonen?

00:28:54

Voorzitter: De heer Van der Laan.

00:28:56

De Heer Van der Laan: Dat kan, alleen waar ik het nu over heb is dat beleggers grote hoeveelheden huizen opkopen en dat dat de prijzen van huizen zowel koop als huur, ontzettend opdrijft. Dat is wat mij betreft ontzettend zonde en daarom moeten we dat ook tegengaan met maatregelen wat mij betreft.

00:29:11

Voorzitter: U heeft een vervolgvraag van mevrouw De Vries.

00:29:13

Mevrouw De Vries: Kan het ook zijn dat die beleggers en particuliere eigenaren ook vaak gewoon met minder huizen, deze huizen dan weer aanbieden op de huurmarkt waardoor we weer tegemoet komen in het tekort op de middeldure huur?

00:29:25

De Heer Van der Laan: Kijk, dat kan alleen je drijft dan wel in ieder geval de prijzen van koopwoningen op en dat gebeurt nu op grote schaal. We hebben het hier over een bepaalde economische realiteit dat de opkoop van woningen zorgt voor hogere prijzen dus volgens mij moeten we daar gewoon echt wat aan doen. De stad is van ons en niet van beleggers die ver weg wonen en hier niets mee te maken hebben en alleen maar kapitaal uit Groningen halen. Zoals ik al zei, we delen de uitgangspunten. We hebben nog wel een aantal punten-

00:29:57

Voorzitter: U heeft een vraag van de heer Ram.

00:30:02

De Heer Ram: Ja dank u wel, voorzitter. De prijs van de woningen komt toch gewoon door het tekort aan woningen in de stad en niet door de beleggers. Dat is toch een hele andere ... Ik vind het wel heel raar dat u deze realiteiten gewoon negeert.

00:30:16

De Heer Van der Laan: Volgens mij is het een wetenschappelijke realiteit dat het opkopen van woningen door beleggers tot hogere prijzen leidt. Als u dat niet van mij wil aannemen dan moeten we daar misschien een keer het SCP over het CPB vragen naar studies. Dat wil ik best voor u uitzoeken maar ik wil eigenlijk ook graag even mijn betoog afmaken.

00:30:36

Voorzitter: Nog een vraag van de heer Duit en dan gaan we naar een afronding.

00:30:40

De Heer Duit: Nou, ik wil zeggen dat ik de heer Van der Laan wel begrijp want er zijn voorbeelden van woningen van 19 vierkante meter die momenteel een WOZ waarde hebben van bijna 120.000 euro die in 2015 nog 53.000 euro was. Dat komt, voorzitter, doordat panden en masse, in een rij opgekocht worden-

00:30:57

Voorzitter: Gaat u een vraag stellen aan de heer Van der Laan?

00:30:59

De Heer Duit: Ja, zeker. Dat komt omdat panden en masse opgekocht worden en dat ze daardoor het pand door kunnen schuiven en er voor kunnen zorgen dat de WOZ waarde elke keer iets hoger komt omdat ze de verkoopwaarde telkens iets hoger inzetten. Is dat wat de heer Van der Laan bedoelt?

00:31:15

De Heer Van der Laan: Ja, ja, ik ben het helemaal met de heer Duit eens en ook daar dank voor die aanvulling. Ik wil dan nog even twee punten meegeven aan het college, namelijk dat we het college willen uitdagen om de bouw van sociale huur te versnellen bijvoorbeeld in de wijken Suikerzijde, Eemskanaal en De Held door gebieden te reserveren voor sociale huur en ook corporaties uit te dagen om zelf met plannen te komen voor woningbouw. Ten tweede, de heer Rustebiel refereerde er ook aan, we merken dat de huisvesting van starters op dit moment eigenlijk onderbelicht is in het beleid. BouwJong! is volgens mij en dat is ook breed gedeeld, een groot succes en we willen het college ook uitdagen om met een manifest te komen voor woningen voor starters, samen met de woningbouwcorporaties.

00:32:00

Voorzitter: Dank u wel de heer Van der Laan. Wie mag ik dan het woord geven? De heer Ram, Partij Voor de Vrijheid, gaat uw gang.

00:32:10

De Heer Ram: Ja, dank u wel, voorzitter. Sorry voor de late aansluiting, er ging wat mis met de link dus vandaar dat ik er gelukkig toch ben.

00:32:19

Voorzitter: Fijn dat het gelukt is.

00:32:20

De Heer Ram: Graag gedaan, ja dank u. D'66 zei het al de coronacrisis schiept de woningbehoefte aardig in de war en dit gaat in onze analyse ook effect hebben op de woningmarkt in Groningen. Ja, dan is ook de vraag van is het een idee om een onderzoek te doen hoe de behoefte verandert bij onze inwoners qua wonen en vervolgens daar duidelijke conclusies uit te trekken om dit aan te passen in de woonvisie. Kan de wethouder toezeggen dat hij een onderzoek gaat doen de komende maanden en die uitkomsten dan presenteert aan het einde van het jaar om te kijken hoe de woonbehoefte verandert? Daarnaast kunnen wij ons aansluiten bij Student en Stad, studenten hebben inderdaad meer behoefte aan gemeenschappelijke woonruimte. Die studio's dat leidt inderdaad tot eenzaamheid dus dat heeft onze steun. Daarnaast het punt van de compacte stad. Ja, volgens mij is het ook onhoudbaar omdat koopwoningen onbetaalbaar en onbereikbaar worden voor een bepaalde groepen starters en ouderen. Het geeft een grote druk op de doorstroming van sociale huur naar koop en jonge starters en jonge gezinnen moeten noodgedwongen uitwijken naar particuliere huur als ze boven de inkomensgrens komen met hoge prijzen of ze kunnen helemaal

geen plek krijgen in Groningen omdat koop of huur gewoon onbetaalbaar is. Dit staat volgens mij haaks op het uitgangspunt van deze woonvisie, een plek voor iedereen. Ik zou dan ook graag een reactie willen van de wethouder hierop, hoe hij denkt dit op te lossen. Het punt van de ouderen, dat het CDA heeft ingebracht, dat heeft ook onze steun, daar kunnen wij bij aansluiten. Ik wil ook daar nadrukkelijk ook even aangeven dat de PPV tegen het invoeren is van erfpacht. Dat is een oude situatie waar we niet naar terug moeten. We moeten samen met alle partijen in Groningen kijken hoe we dit woningtekort kunnen oplossen en dan moet je niet de belegger en de particuliere belegger als vijand zien maar als een deel van de oplossing. Ik ben benieuwd hoe de wethouder hiertegen aankijkt. Dit was mijn betoog, voorzitter.

00:34:40

Voorzitter: Dank u wel de heer Ram. Dan gaan we weer verder naar de fysieke zaal. Mevrouw Wolthuis, misschien het woord, 100% Groningen.

00:34:51

Mevrouw Woldhuis: Er zijn al heel veel punten gemaakt, dus ik heb even ook geschrapt. Ik wil dus naast dat ik het eens ben met de starterspunten die gemaakt zijn, wil ik één punt nog even er aan toevoegen. Dat gaat namelijk over de sociale huurwoning en de voorraad daarvan. We lazen in het stuk en dat is super om te lezen dat de voorraad van sociale huurwoningen op peil gebracht moet blijven worden. Maar we willen daar eigenlijk nog een punt aan toevoegen, namelijk dat we vinden dat de wachttijden ... ik geloof dat dat nu acht jaar is met twee jaar zoektijd dus je moet acht jaar lang wachten op een sociale huurwoning en je doet er ongeveer twee jaar over om eentje dan ook daadwerkelijk te vinden. Wij willen eigenlijk ook als doelstelling dat die omlaag moet. We zitten zelf aan van acht naar zes jaar na te denken, maar goed dan moet je wel kijken naar de voorraad natuurlijk en of dat wel of niet kan maar wij willen wel echt een concretere doelstelling hebben dan wat het nu in de woonvisie betreft. Dat is even een punt wat ik eraan toe wilde voegen en de rest heb ik geschrapt, de twee-minuten-regeling.

00:36:05

Voorzitter: Dan gaan we naar de heer Dijk van de SP.

00:36:06

De Heer Dijk: Dank u wel, voorzitter. Ja, deze woordvoering is vooral gericht aan een ieder die de afgelopen jaren zijn kop in het zand heeft gestoken en nog steeds niet door heeft dat de woningmarkt ziek is, verziekt is en aangepakt moet worden. Niet moet worden genezen maar wezenlijk moet worden veranderd want wonen is een basisbehoefte en er heerst nu woningnood en dat heeft de woningmarkt nooit weten op te lossen. Het enige moment dat het goed ging, beter ging is het moment na de tweede wereldoorlog, dat er flink geïnvesteerd werd in volkshuisvesting. Het werd alleen maar mogelijk gemaakt door samenwerking, overheidssturing en forse publieke investeringen in goede volkshuisvesting voor alle groepen mensen en niet alleen maar voor mensen die een kwetsbaar bestaan leiden.

00:36:49

Voorzitter: Dat roept een vraag op bij mevrouw De Vries.

00:36:50

De Heer Dijk: En hij is al weer weg. Dat kan ik begrijpen na deze fantastische woorden. Voorzitter, in economische voorspoed werkt de woningmarkt niet en een economische crisis al helemaal niet. Dat kan ik u vertellen van de vorige economische crisis dan werkt de woningmarkt voor geen ene meter

dus ingrijpen voor het collectief in plaats van het gewin van enkele te dienen die dat ook nog alleen maar doen omdat zij een woning, een huis zien als beleggingsobject. Daar hebben we genoeg van gehad de afgelopen jaren. Daarom is het fantastisch om te lezen dat we iets gaan doen met een woningplicht, met een verhuurverbod, is het individuele huurcontract een enorme vooruitgang. De doelgroepenverordening, ik heb ernaar gekeken, natuurlijk kan er veel aan gewijzigd worden, grote stap voorwaarts. Een verhuurdersinspectie, hij staat er in andere woorden, grote stap voorwaarts. Meer actief grondbeleid, grote stap voorwaarts. Geen domme keuzes maken zoals Meerstad. Zeker niet kleinere keuzes maken, maar wel actief grondbeleid waar dat nodig is. Erfpacht, grote stap voorwaarts. Waar mevrouw De Vries van de VVD geen toelatingsexamen wil, wat een ontzettend goed idee. Een toelatingsexamen, laten we dat alsjeblieft zo snel mogelijk invoeren. Deze crisis vraagt echter om nog veel meer ingrijpen dan tot nu toe gebeurt want dit was mijn positieve deel. Er moet zeker echt veel meer gebeuren. Er moeten meer sociale huurwoningen bij dan alleen de voorraad op peil houden. Er moeten middeldure huur, zoals sommigen dat noemen, in ieder geval huurwoningen in de vrije sector tot maximaal 850 euro en betaalbare koopwoningen gebouwd worden. Alle projecten die nu gebouwd zijn de afgelopen tijd, ja die blinken toch uit in vooral hele dure koopwoningen en daar moeten we vanaf. Er moet een convenant worden gesloten met commerciële verhuurders die de huurstijgingen van particuliere verhuur aan banden leggen. Daar moeten we afspraken met elkaar gaan maken door eigenlijk ik zei net, samenwerking is de enige manier waarop dat werkt. Er moet wat de SP betreft een huurdersraadpleging of noem het referendum komen waarbij we de huurders voorleggen, 'wilt u een woningbouwcorporatie of wilt u een vereniging zijn?'. Dat moeten wij wat de SP betreft voorleggen want we moeten naar echte democratie toe en niet schijndemocratie van een woningbouwcorporatie die best wel goeie dingen voor heeft maar waar u dus niets over te zeggen heeft.

00:38:56

Voorzitter: De heer Dijk, u heeft een vraag van mevrouw De Vries maar u heeft ook uw tijd eigenlijk verbruikt en u hebt nog op uw blaadje heel veel tekst staan zie ik dus ik verzoek u zometeen heel snel een samenvatting te maken van en het antwoord op mevrouw De Vries haar vraag en de rest van uw betoog.

00:39:15

Mevrouw De Vries: Dank u wel voorzitter. Ja, we moeten een heleboel nog van de SP hoor ik maar moeten we niet eigenlijk gewoon meer woningen bouwen punt.

00:39:22

De Heer Dijk: Nou, dank u wel, doorbouwen aan de Zuidzijde, Eemskanaal en nieuwe grond zoeken bijvoorbeeld tussen Vinkhuizen, Reitdiep en de N335. Echt gemengd bouwen. Zie de lege plekken aan de villa's op de Rijksstraatweg, waar ik net u even over interrompeerde, voldoende plek voor-

00:39:37

Mevrouw De Vries: Ging niet daarover.

00:39:39

De Heer Dijk: Voldoende plek voor actief grondbeleid om daar bepaalde weilanden op te kopen tussen die villa's om daar sociale huur mogelijk te maken. Het aanscherpen van de leegstandverordening, zonnepanelen op alle coöperatieve daken, zorgbuurthuizen. Nu ga ik echt afsluiten want er staat één aanleiding voor een nieuwe woonvisie in deze woonvisie en die klopt volgens mij niet. De crisis is voorbij en de dynamiek op de woningmarkt is sterk veranderd. Ik zie de wethouder

ook een beetje bedenkelijk kijken. Juist nu, nu we weer in een crisis gaan, juist nu moet de overheid er staan om ervoor te zorgen dat mensen een dak boven hun hoofd hebben. Een huis, een thuis dat blijft voor de komende jaren één van de allerbelangrijkste taken van deze overheid. Om het samen te vatten: deze woonvisie maakt echt stappen de goede richting in maar we moeten echt nog heel veel stappen gaan zetten.

00:40:30

Voorzitter: De heer Dijk, net niet binnen de twee minuten, toch bedankt. We gaan naar het college, wethouder Van der Schaaf.

00:40:36

Wethouder Van der Schaaf: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik probeer het ook kort te houden. Ik heb hier twaalf briefjes liggen met de aandachtspunten die door u genoemd zijn. Ik zal proberen niet een algemeen verhaal vooraf te houden, het staat natuurlijk ook wel in de woonvisie. Mooi dat over het algemeen toch uw reacties met aandachtspunten en ook kritiekpunten positief zijn dus ik denk dat dat een waardering is voor mensen die zich hebben ingezet voor dit verhaal. Om te beginnen, ook met wat de heer Dijk net zei, dat ik wat bedenkelijk keek inderdaad, bij het zinnetje wat hij terecht voorlas over de crisis is voorbij. Ja, dat is eigenlijk een zin die inderdaad nog pre-corona is. Voor een deel is deze woonvisie dat ook en voor een deel hebben we, dat kunt u ook in mijn voorwoord lezen, deze natuurlijk wel met de ogen van de realiteit van nu bekeken maar het is inderdaad waar, dat is onomstotelijk waar, dat het effect van de hele coronacrisis ook zodanig zal zijn dat het ook de woningmarkt treft en zeker ook die in Groningen. Het punt is alleen dat we heel moeilijk kunnen duiden op dit moment, hoe erg het is en waar het precies landt. Het is duidelijk dat er naast een aantal economische effecten, de economie krijgt een klap en dat zal ook zijn effect hebben op de vraag naar woningen in zowel aantal als in aard maar er zitten ook misschien een aantal sociaal-culturele veranderingen aan te komen. Misschien valt het mee, misschien valt het niet mee dat durven we eigenlijk niet te zeggen. Het is denk ik een goede suggestie van een aantal van u om dat in de gaten te houden. Ik denk, de heer Ram zei dat geloof ik, om daar zo snel mogelijk mee te beginnen. Ja, we moeten daar zo snel mogelijk mee beginnen maar ik geloof, ik maak me geen illusies dat wij daar in september al conclusies aan kunnen verbinden. Simpelweg omdat die coronacrisis ook nog helemaal niet voorbij is en dat we de economische effecten ervan ook nog niet kunnen meten. Dus ik stel voor dat we ze gaan volgen maar ik durf nog geen conclusies te trekken.

00:42:15

Voorzitter: U heeft een vraag van de heer Dijk.

00:42:18

De Heer Dijk: Voorzitter, even een vraag daarover want dat onderzoek ... ik snap de behoefte van raadsleden voor dat onderzoek maar is het niet zo dat als je een politieke analyse van het probleem maakt, dat we er in ieder geval vanuit kunnen gaan dat de woningnood niet minder wordt maar dat in ieder geval qua betaalbaarheid en beschikbaarheid het probleem zelfs misschien wel groter gaat worden.

00:42:37

Wethouder Van der Schaaf: Ja, zelfs dat vind ik moeilijk om te zeggen maar ik ben het wel met de heer Dijk eens dat er in ieder geval geen aanleiding is om een aantal centrale problemen die wij op dit moment in de woonvisie ook adresseren, waarvan mijn idee is dat we daar een pakket maatregelen voor hebben om dat te lijf te gaan waarvan u zegt, meneer Dijk, dat is niet ver genoeg

maar volgens mij de richting die er inzit die steunt u wel. Daar ben ik het in ieder geval wel mee eens dat de huidige crisis niet als zodanig is dat we die richting ter discussie moeten stellen. Dus we moeten, denk ik, doorgaan op deze ingeslagen weg maar heel goed de vinger aan de pols houden en ik denk inderdaad dat de vraag naar meer betaalbaarheid op korte termijn en beschikbaarheid eerder groter zal worden dan kleiner. Die conclusie denk ik ook maar ik denk ook dat de woonvisie daar voldoende handvatten voor biedt om daarop te acteren. Dan ga ik even naar de punten die genoemd zijn, de heer-

00:43:20

Voorzitter: Voordat u verder gaat, u heeft een vraag van de heer Ram.

00:43:22

Voorzitter: Uw microfoon staat niet aan. Uw microfoon staat niet aan, de heer Ram.

00:43:39

De Heer Ram: Ja, klopt ik moest eventjes zoeken en krijg het beeld niet meer naar voren. Even een vraag toch aan de wethouder. Er is een onderzoek geweest naar de economische effecten van de coronacrisis, die is er ook al. Dat is het SEO onderzoek en daar wordt regio Groningen-Assen genoemd met een behoorlijke impact. Zeker de afgelopen drie maanden van drie komma twee procent negatieve groei en mogelijk op lange termijn als je het hele jaar doortrekt misschien wel tien procent negatieve groei met een behoorlijke werkloosheid van wel meer dan 40.000 banen die verloren gaan in deze hele regio. Dus die onderzoeken zijn er al. Ja, ik wil toch de wethouder erop wijzen dat ... Ik verwacht niet van hem dat hij in september direct een onderzoek klaar heeft met resultaten maar het kan toch wel aan het eind van het jaar in kaart gebracht worden. Ik wil toch wel graag daar ook een toezegging van het college op.

00:44:46

Wethouder Van der Schaaf: De toezegging die u kan krijgen, volgens mij en dat geldt niet alleen voor het voor het woonbeleid is dat wij als college in de breedte natuurlijk bovenop de bal zitten als het gaat om het omgaan met de effecten van de coronacrisis. Het enige wat ik nu nog niet kan overzien en u ook niet denk ik, is wat voor de middellange termijn het effect op de woningvraag is van de coronacrisis. Dat kunnen we simpelweg ook niet op basis van dat hele mooie SEO-onderzoek nu niet dus alle conclusies die we daar trekken zullen toch een voorlopig karakter houden. Ik kan u echter toezeggen dat we bijvoorbeeld in Meerjarenprogramma Wonen, uitgebreid ingaan op dit vraagstuk en dat is aan het eind van het jaar. Dan even de punten die zijn benoemd. De heer Duit heeft een aantal punten genoemd, met name op punt van jongerenhuisvesting. Ik vind wel dat hij een wat bijzonder beeld schetst van hoe op dit moment in Groningen gewoond wordt en hoe het woonbeleid in elkaar zit. Als je ziet hoe vanaf 2005 is juist het aantal studentenwoningen, zoals hij dat noemt, gigantisch toegenomen. We zien op dit moment in de raad een deel ... sinds een aantal jaar dat een deel van de voorraad van kamers wordt omgezet in appartementen maar Groningen is nog steeds, misschien wel met afstand, de studentenstad als het om klassieke studenten bewoning gaat, van Nederland. Er zijn maar weinig steden waar zoveel klassieke studentenhuizen zijn als in Groningen dus het beeld dat dat nu radicaal zou omslaan dat gaat eerlijk gezegd wat te ver. Dat neemt niet weg dat het thema van eenzaamheid en het bestrijden daarvan wel een thema is. Overigens niet alleen bij studenten, ook bij ouderen en dus ik zeg dan ook de heer Duit toe, evenals de opmerking van mevrouw Schoutens, dat we met name als om nieuwbouw gaat wel degelijk ook moeten gaan kijken en dat was eigenlijk ook altijd één van de ambities van BouwJong! om niet alleen maar huizen te bouwen maar ook te kijken naar gemeenschappelijke huiskamers of gemeenschappelijke ruimtes

waar huisgenoten of flatgenoten, hoe je het maar wil noemen, elkaar kunnen ontmoeten. Dus dat is zeker een punt waar we aandacht aan moeten besteden. Het punt van de verhuurdersheffing is ook door een aantal van u naar voren gebracht. Het klopt inderdaad, ook door mevrouw Moorlag geloof ik, het punt is inderdaad dat willen we daar echt werk van gaan maken dan zal er ook op het gebied van handhaving nog wat extra moeten gebeuren, ook meer middelen beschikbaar moeten komen. Wat ik u in ieder geval kan toezeggen is dat wij begin volgend jaar, 2021, dan zijn we twee jaar op streek met de verhuurdersvergunning, een uitgebreide evaluatie zullen presenteren waarin we gaan kijken wat het heeft opgeleverd en wat het niet heeft opgeleverd en hoe dingen ook ook beter kunnen. Mevrouw Schoutens van GroenLinks gaf ook nog aan met een motie te komen op het gebied van ondersteuning wooncoöporatie of bijzondere wooninitiatieven. Nou, dat wachten we met belangstelling af. We denken inderdaad dat daar nog wel wat verbetering in gedaan kan worden om die initiatieven een stap verder te helpen. Wat we in ieder geval willen gaan doen, is in een aantal nieuwe gebieden ook ruimte bieden voor dit soort initiatieven. De heer Rustebiel vroeg opnieuw aandacht voor het middensegment, er zijn een aantal anderen die dat ook gedaan hebben. Nou er zijn eigenlijk twee manieren waarmee we daar aanvullend aandacht aan willen besteden. De doelgroepenverordening biedt wel degelijk mogelijkheden. We zien nu dat de definitie van wat een sociale koopwoning is, die definitie zal dan misschien niet helemaal kloppen, maar dat het tot 310.000 euro vrij op naam-prijs die doelgroepenverordening kunnen inzetten om daarop te sturen. Dat kun je nauwelijks, dat kun je in gewone mensen taal geen sociale koopwoning noemen maar het geeft in ieder geval wel voor ons de mogelijkheid om in het middensegmenten ook te sturen dus dat is denk ik winst. Daar kunnen we die doelgroepenverordening echt voor gebruiken. Ook het stadsakkoord Wonen, Woonakkoord biedt natuurlijk ruimte om met marktpartijen daar afspraken over te maken.

00:48:17

Voorzitter: U heeft een korte vervolgvraag van de heer Dijk.

00:48:20

De Heer Dijk: Ja, voorzitter het gaat over die doelgroepenverordening want er staat inderdaad, dat die dus een dag na de bekendmaking in werking treedt maar er staat ook bij, 'vanaf het moment kunnen we wanneer we willen' maar dat willen we toch?

00:48:33

Wethouder Van der Schaaf: Ja, het is natuurlijk vooral bedoeld zo'n doelgroepenverordening ... het is een stok achter de deur dus op moment dat wij bij bepaalde locaties, waar bijvoorbeeld een initiatiefnemer, ontwikkelaar of een eigenaar zich eigenlijk niets aantrekt van de woonvoorschriften of afspraken die wij hebben dat we dan dat instrument kunnen inzetten. Het zou wat ingewikkeld zijn wanneer we bijvoorbeeld op onze eigen ontwikkellocatie, waar we gewoon zelf aan de bal zijn, dat zouden gaan doen. Ze willen en daar bedoelen we mee als het nodig is, omdat men zich niet houdt aan de uitgangspunten zoals wij die met elkaar hebben afgesproken of nog hebben af te spreken, voor alle duidelijkheid.

00:49:06

Wethouder Van der Schaaf: Dan mevrouw De Vries over de nieuwe bouwgrond. Nou kijk, we hebben natuurlijk zeker ook in de omliggende gebieden, zegt maar van de kern van de van de stad en ook in de dorpen nog natuurlijk heel wat bouwgrond liggen maar als je verder kijkt vanaf 2030 2040 2050, dan ontstaat wel de vraag van hoe ontwikkelt in ieder geval de stad Groningen zich verder. Vandaar dat wij, het staat ook in het stuk, samen met de regio Groningen Assen en het Rijk Binnenlandse

Zaken op dit moment werken aan een lange termijn verstedelijkingsstrategie die aan de ene kant ook, ja hopelijk voor ons, betekent dat het Rijk zich ook committeert aan de bouwopgave in Groningen maar aan de andere kant ons ook in regionaal verband vergezichten biedt van hoe nou dat gebied uitgaande van groei zich tussen 2030 en 2050 zou moeten ontwikkelen. Dan komen we ook bij de vraag van: ga je dan steeds die stad verder uitbreiden of kies je ervoor om juist bijvoorbeeld in de buurt van OV-knooppunten, bijvoorbeeld juist omliggende gebieden wat meer te intensiveren. Dus die discussie komt ook nog bij u terug. Het is zeker niet de bedoeling dat wij beleggers in algemene zin de stad uit willen hebben, zoals ook een beetje min of meer gesuggereerd wordt. Wij zien ook wel degelijk mogelijkheden voor bijvoorbeeld institutionele beleggers om in nieuwbouw bijvoorbeeld huurwoningen toe te voegen naast corporaties en dat gebeurt natuurlijk op een aantal plekken in de stad ook wel. Het idee van het woonakkoord is wel degelijk dat we proberen mensen en partijen te binden maar natuurlijk gebeurt dat op basis van tweezijdigheid. Dus ook als overheid zullen wij ons niet alleen aan marktpartijen of corporaties maar ook naar bewoners bijvoorbeeld willen binden om de manier waarop wij met planontwikkelingen en bijvoorbeeld participatie omgaan. Dan de heer Stayen die geeft eigenlijk aan dat hij vindt dat er wat te weinig ruimte is voor de dorpen. Nou, wij hebben wel gepoogd daar toch vrij expliciet aandacht aan te besteden, ook in het voortraject veel aandacht aan gegeven. Een aantal belangrijke uitgangspunten hebben we daarin ook geformuleerd. Wij zien ruimte voor organische groei van een aantal kleinere kernen in onze gemeente en we zien bijvoorbeeld in de wat grotere kernen, bijvoorbeeld ook in Haren, echt wel ruimte voor uitbreiding. Uiteraard niet in het groene gebied zeg ik hier nogmaals-

00:51:06

Voorzitter: U heeft een extra vraag van mevrouw De Vries.

00:51:10

Mevrouw De Vries: Dank u wel. Heel kort nog even over dat woonakkoord. Is het nou bedoeld inderdaad echt als toelatingsexamen voor de stad Groningen? Mag je anders niet bouwen hier of wat is het doel van het akkoord?

00:51:20

Wethouder Van der Schaaf: Nou, we willen het akkoord zo maken dat iedereen die graag in deze stad wil gaan bouwen heel graag aan dat akkoord mee wil meedoen. Dus ik zie het vooral als een kans voor partijen en niet als een ... Kijk, waar het om gaat is dat je niet alleen maar met met regels en voorschriften maar juist op basis van samenwerking, op basis van een gemeenschappelijke opvatting probeert partijen en dat kunnen marktpartijen, corporaties en bewoners zijn, te binden aan de woonvisie die u zometeen met ons samen vaststelt. Even kijken, ja dan over de dorpen dus dat er echt wel ruimte is voor groei en dat we dat ook vooral samen willen doen met de dorpen. We houden daarbij wel vast aan het idee van en dan kom ik ook even op het thema, door een aantal van u genoemd, compacte stad, compacte dorpen. Natuurlijk wordt er ook uitgebreid, ook in de dorpen, maar we willen wel in de dorpen aansluiten bij het DNA van die dorpen. Dus echt op een manier uitbreiden of inbreiden die past bij het karakter van die dorpen. We willen dat niet met nieuwe puisten, zeg maar, aan zo'n dorp aantasten. Als het om de stad gaat, kijk het idee van een compacte stad is niet dat wij groen gaan volbouwen. Nee, we willen juist gaan ontwikkelen op locaties die ... bijvoorbeeld bedrijventerreinen of voormalige bedrijventerreinen. We gaan zeker niet bestaand groen volbouwen dat is juist niet de bedoeling. Wat we natuurlijk wel eens zien, helaas, is dat ontwikkelgebieden die heel lang hebben gewacht op ontwikkeling dat daar intussen bomen zijn ontstaan, die we dan op dat moment moeten kappen of vervangen op een andere plek maar het is

niet zo dat wij bestaand groen of natuurwaarden in de stad willen volbouwen. Integendeel, we willen juist die koesteren door bijvoorbeeld verouderde bedrijventerreinen te gebruiken om nieuwbouw te plegen, zowel als het gaat om wonen maar ook als het gaat om economische activiteit. Mevrouw Moorlag vroeg, net als de heer Rustebiel, aandacht voor de, dacht ik, middengroepen. Ook de handhaving is nog even genoemd als knelpunt, terecht punt en ook de ouderen en senioren. Dan kom ik op het punt van de manifestaties waar u een aantal vragen over heeft gesteld en dat gaat over ouderen. De heer Ubbens had het ook over de gezinswoningen en ook het punt Natuurinclusief bouwen is nog genoemd. Die manifestaties zijn niet een soort idee van kijk eens hoe leuk we bezig zijn. Die manifestaties zijn er juist voor om inderdaad te leiden tot een serieus bouwprogramma. Dus als het gaat om senioren, willen we echt de komende jaren daar veel meer aantallen in maken. Als het gaat om Natuurinclusief bouwen, wat wij zelf vaak zien is dat als je heel eerlijk bent, slimme maatregelen op het gebied van Natuurinclusief bouwen hoeven vaak helemaal niet zo veel meer te kosten en toch zien we vaak dat ontwikkelaars het achterwege laten. Dus het is vaak ook een gebrek aan kennis, gebrek aan ervaring en een gebrek aan kennis van de mogelijkheden hoe je eigenlijk uitstekend Natuurinclusief kan bouwen en toch bijvoorbeeld de betaalbaarheid van het wonen kan garanderen. Nou, we willen met de manifestatie partijen, ook misschien wel weer onderdeel van zo'n woonakkoord, laten zien dat dat in Groningen heel goed kan. Als het gaat om wonen voor gezinnen. Ja, wij zien echt en we zien anders dan de heer Stayen niet dat de binnenstad-scholen op dit moment leeglopen. Het is eerder andersom, we moeten nieuwbouw plegen voor die scholen omdat ze uit hun jasje groeien. Toch zien wij echter dat er een grote behoefte is aan wonen in de binnenstad of in de omgeving van de binnenstad bij gezinnen maar dat aan de ene kant door gebrek aan ruimte en soms ook gebrek aan, hoe moet ik het zeggen, nou ja betaalbaarheid ook wel dat dat in de knel komt. Wij willen dus op zoek gaan naar kun je met interessante nieuwe concepten toch mensen laten wonen in die binnenstedelijke omgeving, juist in een wat meer compacte omgeving. We zien bijvoorbeeld bij bijvoorbeeld bij de verbouw van oude scholen zien we vaak ook wel dat er gezinnen zijn die zo willen wonen. Dus het is een zoektocht maar we denken wel dat er een latente vraag is die we zo kunnen aanboren. Even kijken ja, compacte stad heb ik het over gehad. Dan de ... even kijken, erfpacht en ontwikkelbedrijven, wat kritische opmerkingen daarover. We gaan niet een Amsterdams erfpachtmodel invoeren in Groningen, dat kan ook helemaal niet. Waar we wel naar kijken is dat erfpacht in sommige gevallen de betaalbaarheid van het wonen in nieuwe gebieden echt positief kan beïnvloeden en er ook voor kan zorgen dat revenuen als het ware van gebiedsontwikkeling blijven bij de gemeenschap, bij ons als overheid zodat we kunnen voorkomen dat er grote tekorten op ontstaan maar dat is maatwerk en we zullen dat per geval bekijken. Dat maatwerk geldt ook voor een eventueel een gemeentelijke ontwikkelbedrijf. Kijk, we hebben een kader als het gaat om grondbeleid, zeg ik ook tegen de heer Rustebiel, dat is niet plotseling terzijde. Dat situationeel grondbeleid blijft het uitgangspunt maar we zien wel dat met name in bijzondere initiatieven, vaak zonder medewerking van de gemeente dingen of zaken niet tot stand komen. In het verleden zagen we vaak dat woningbouwcorporaties daar nog wel eens een rol in speelden maar dat mogen ze niet meer doen-

00:55:57

Voorzitter: U hebt een interruptie van de heer Ram.

00:56:02

De Heer Ram: Even een verduidelijkende vraag over de erfpacht, voorzitter. Ik zou toch graag vragen

of de wethouder een voorbeeld kan noemen waar hij dat dan zou willen toepassen. Het is mij niet helemaal helder wat de scope is van de erfpacht. Enige verduidelijking stellen wij op prijs.

00:56:27

Voorzitter: De wethouder.

00:56:28

Wethouder Van der Schaaf: Voorzitter, wanneer wij erfpacht zouden toepassen, komt dat gewoon hier bij u langs en dus kunt u dat elke keer per geval beoordelen maar de enige reden waarom wij denken waarop het zou kunnen aanvullend op wat er al bestaat met name in de binnenstad zien we dat nog wel. Het zou bijvoorbeeld bij nieuwe gebieden kunnen zijn dat je bepaalde onderdelen grond alleen onder erfpacht verkoopt, zodat je als overheid op die cruciale locaties ook in de toekomst grip kan houden, aanvullend op het al bestaande ruimtelijke instrumentarium. Dat zou bijvoorbeeld in bepaalde onderdelen van het Suikerzijde-gebied kunnen zijn. Nogmaals als het zover is dan komen we bij u langs.

00:57:01

Voorzitter: Een vervolgvraag van de heer Rustebiel.

00:57:04

De Heer Rustebiel: Nog even terug over het grondbeleid. Mag ik het zo samenvatten, dat u eigenlijk zegt van dat actieve grondbeleid dat is een beetje de uitzondering, dat wordt niet de norm?

00:57:14

Wethouder Van der Schaaf: Nou wij voeren op dit moment situationeel grondbeleid, hè. Dat betekent dus dat actief grondbeleid niet per se een uitzondering is maar een mogelijkheid die we elke keer afwegen. Dus als je zegt, het is een uitzondering dan vind ik het net te weinig. Wij denken wel dat actief grondbeleid soms nodig kan zijn om grip te houden op ontwikkelingen maar we komen, dat is ook de afspraak met u, altijd met keuzes bij u langs. Ten tweede ook als het gaat om het gemeentelijk ontwikkelbedrijf en wat we daarmee voor ogen hebben, ook daarvoor zullen we met een voorstel nog als uitwerking van de woonvisie bij u langskomen. Dat is echt bedoeld om juist op die plekken ontwikkelingen mogelijk te maken waar echt andere partijen het laten liggen. Wat ik al zei, in het verleden zagen we corporaties daar nog wel eens in acteren. Heel veel binnenstedelijke ontwikkelingen maar ook bijvoorbeeld iets als Het Paleis, zo'n type ontwikkeling is tot stand gekomen op die manier. We denken dat dat wellicht een aanvulling kan zijn op datgene wat er nu nu ligt maar daar komen met u over te spreken. Dan nog de heer Van der Laan. Ja, hij heeft denk ik terecht aandacht ook voor starters gevraagd. De mogelijkheid om sociale huurwoningen te versnellen. Ja, dat zou een gevolg kunnen zijn ook van de huidige situatie met betrekking tot de crisis, dat we een deel van het programma echt naar voren moeten halen. In die zin is ook wel degelijk meegenomen zeg ik ook tot mevrouw Woldhuis, dat het programma de aantallen sociale huurwoningen die we nu voorspeld hebben en dan zitten we ook aan de bovenkant van de marges, die zijn er wel degelijk op gebaseerd om de wachttijd echt structureel omlaag te brengen. Overigens is inschrijftijd niet hetzelfde als wachttijd. Er zijn heel veel mensen die zich terecht denk ik dat is slim, inschrijven met het idee, ik heb over zoveel jaar een woning nodig. Die actieve zoektijd, die is gemiddeld twee tot vijf jaar, zeker voor gezinswoningen zal die lager moeten zijn dus ik ben het helemaal met u eens. Tot slot de heer Dijk, die heeft een aantal positieve dingen gezegd maar heeft ook gezegd eigenlijk zou die woonvisie op een aantal punten scherper moeten. Ja, ik had niet anders van hem verwacht natuurlijk maar één punt wil ik er even uitlichten. Wat ik wel terecht vindt

wat de heer Dijk naar voren brengt is het punt van het versterken van de huurdersinspraak. We doen ook een voorstel om op basis van het initiatief van uw raad om het Steunpunt Huren, daar zijn we nu mee gestart omdat in te richten maar één van de onderdelen daarbij zou ook absoluut moeten zijn dat we de grip van huurders op hun eigen organisatie moeten versterken omdat dat, volgens mij even los van de inhoud, ook het draagvlak voor maatregelen die genomen worden kan versterken.

00:59:41

Voorzitter: Dank u, wethouder. Ik kijk de commissie rond, eerst de heer Dijk dan de heer Duit en dan mevrouw De Wrede en de heer Ubbens.

00:59:48

De Heer Dijk: Ja voorzitter, volgens mij waren er meerdere partijen die wezen op de veranderde situatie als het gaat om studentenhuysvesting. Volgens mij was het mijn buurman, die het bijvoorbeeld had over de afname van internationale studenten. Mijn partij heeft er wel behoefte aan om daar een wat ... Ik hoef geen onderzoek maar een wat bredere discussie over te voeren, ook over studentenhuysvesting en de toekomst daarvan. We kunnen nu niet zien wat die crisis gaat doen maar we weten wel dat het aantal internationale studenten in ieder geval dit jaar zal afnemen en dat zorgt, hoop ik niet maar dat kan natuurlijk zorgen voor een boel leegstand en volgens mij moeten we daar iets mee. Dat is dus meer een vraag voor een toezegging of we daar of een discussie over kunnen hebben of ook gewoon spijkers met koppen kunnen slaan.

01:00:36

Wethouder Van der Schaaf: Ik denk dat het heel goed is, voorzitter, dat daar een discussie over gevoerd wordt. We zijn op dit moment ook intensief in gesprek met de kennisinstellingen en de corporaties in de stuurgroep jongerenhuysvesting en de studentenorganisaties hoe met de huidige situatie om te gaan. Het gekke is dat we nog steeds best wel behoorlijk wat inschrijvingen hebben dus het is heel moeilijk te zeggen wat gaat er op één september gebeuren. Dat effect is nu al zichtbaar, er is forse leegstand op dit moment. Dat is altijd aan het eind van het jaar maar nu veel meer. Dus ja, we weten nog niet alles maar het lijkt me evident dat we hier een gesprek over moeten voeren met elkaar, ook met de kennisinstellingen. Ik kan me voorstellen dat we met betrekking tot een eventuele piekopvang, dat klinkt raar maar ook dat is niet helemaal uit te sluiten dat we dat nodig hebben, u zeker nog een brief over zullen sturen voor de zomer. Of dat nog leidt voor de zomer tot een nuttig gesprek weet ik niet want veel dingen blijven onzeker maar ik kan me voorstellen dat, ook even kijken hoe het in september gaat, we kort daarna dat gesprek wel met elkaar moeten voeren.

01:01:25

Voorzitter: Ik denk dat deze commissie ook niet meer bij elkaar kan komen voor de zomervakantie.

01:01:29

Wethouder Van der Schaaf: Ja precies maar dat lijkt mij een terechte opmerking. Het zal ook niet in één gesprek klaar zijn.

01:01:33

Voorzitter: We nemen het mee, ook richting de agendacommissie.

01:01:36

Wethouder Van der Schaaf: En ik heb nog een toezegging, de heer Ubbens die had het over circulair bouwen en dat dat eigenlijk ontbreekt. Ja, ik vind dat hij daar volledig gelijk in heeft. Volgens mij werken we daar samen met collega Chakor-

01:01:46

Voorzitter: Misschien hebt u, misschien hebt u nu-

01:01:48

Wethouder Van der Schaaf: we werken daar stevig aan maar even een opmerking in de woonvisie had niet misstaan.

01:01:52

Wethouder Van der Schaaf: Dan gaan we naar de heer Duit.

01:01:54

De Heer Duit: Ja nog over individueel huurcontract ten opzichte van het groepscontract en het verbieden van groepscontracten of u daar nog wat over zou kunnen zeggen?

01:02:02

Wethouder Van der Schaaf: Ja, wat ons betreft doen we dat, we zijn het inhoudelijk helemaal met u eens. De vraag is nog wel even of het verbieden van een groepscontract juridisch kan.

01:02:11

Voorzitter: Mevrouw De Wrede dan.

01:02:12

De Heer Duit: Kan ik daar nog kort op reageren voorzitter?

01:02:14

Voorzitter: Mevrouw De Wrede dan.

01:02:15

De Heer Duit: Ik kom er even op terug.

01:02:17

Mevrouw De Wrede: Dank u wel, voorzitter, Ja, ik geloof niet dat de wethouder was teruggekomen op mijn vraag over het faciliteren van woonruimte op vrijgekomen agrarische bebouwing en die ontwikkeling ook een beetje ondersteunen.

01:02:38

Voorzitter: De wethouder.

01:02:38

Wethouder Van der Schaaf: Ja dat klinkt als een een kleine vraag maar is een heel lastig vraagstuk want kijk wonen op een boerderij mag, dat gebeurt nu ook al maar op het moment dat dat op grotere schaal zou gebeuren dan komen wij direct in de problemen met allerlei regels met betrekking tot ... ook provinciale regels en Bestemmingsplan Buitengebieden dus ik kan niet zomaar zeggen dat we dat kunnen faciliteren op het moment dat bijvoorbeeld een boerderij zou worden omgezet in tien woningen. Naarmate dat meer in het stedelijk gebied is dan kan dat en dat gebeurt ook her en der wel maar echt in het buitengebied is dat behoorlijk ingewikkeld.

01:03:11

Voorzitter: De heer Ubbens, was dat uw vraag die de wethouder daarnet beantwoord heeft? Dan ga ik nog naar mevrouw Woldhuis.

01:03:17

Mevrouw Woldhuis: Ja, fijn dat u een reactie hebt gegeven op mijn punt maar wat de heer Rustebiel ook al zei, het is nog weinig concreet. U geeft wel aan van we willen ook dat die wachttijd omlaag

gaat maar maak het dan zo concreet mogelijk voor ons, ook in de woonvisie. Wat ik zeg, zeg bijvoorbeeld, nou, de wachttijd is nu zo en we willen die kant op want dan kunnen we ook meten of we op één lijn zitten op dat vlak.

01:03:42

Wethouder Van der Schaaf: Ja, ik meen maar ik weet nu even de getallen niet uit mijn hoofd maar dat wij in het kader van de prestatieafspraken daar altijd met de corporaties afspraken over maken. Niet zozeer over wachttijd maar met name de zoektijd en wat daarin de ambities zijn en volgens mij zijn daar ook ambities in geformuleerd. Wat mij betreft houden we elkaar daar gewoon aan.

01:04:03

Voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik nogmaals rond naar de commissie. Dan zijn we aanbeland bij een conclusie over dit stuk. Het is een raadsvoorstel. Ik heb mensen gehoord die een motie overwegen. Kan dat in één minuut wat u betreft want verder ...?

01:04:22

Voorzitter: Nee, we hebben niet echt één minuut, we hebben dus een soort motie voorspraak planning staan.

01:04:29

De Heer Dijk: Voorzitter, ik heb nu een heel riedeltje heel snel afgedraaid. Geprobeerd in twee minuten maar dat is niet gelukt en ik kan me heel goed voorstellen dat andere partijen dat ook hebben. Dus ik zou het helemaal niet erg vinden om dit ook gewoon een keertje in een commissie voor de gemeenteraad nog een keer uitgebreid te bespreken want ik vind het nu ontzettend moeilijk om in te schatten waar ik met mensen wel of niet over één kan komen.

01:04:52

Voorzitter: Ja, dan wordt het wel heel ingewikkeld als u nog een aparte commissie zou willen beleggen.

01:05:02

Wethouder Van der Schaaf: Ja behandel het als een discussiestuk voor de gemeenteraad maar dan in de commissie daarvoor. Dat zou mijn voorstel zijn.

01:05:08

Voorzitter: Ja zo bedoelde ik het dus ook als een soort ... in de constructie, zoals we hem afgelopen maand ook hebben gevoerd voorafgaand aan de gemeenteraad in die constructie. Zo bedoelde ik hem dus als een soort motiemarkt.

01:05:21

Mevrouw De Vries: Het is dus op dezelfde dag daarvoor maar dan moeten de moties daarvoor natuurlijk al wel-

01:05:25

Voorzitter: De moties moeten daarvoor al aangeleverd zijn, digitaal-

01:05:28

Mevrouw De Vries: Ik denk dat wij er wel een paar willen doen dus ik weet niet of één minuut dan genoeg is.

01:05:32

Voorzitter: Nee, maar nogmaals, het is dus niet ... ik bedoel 'm dus ook niet als één minuut maar wij

doen dezelfde constructie als in de afgelopen maand. Ja? Dus we hebben een soort extra commissievergadering waarin alle moties voorbijkomen die in de raadsvergadering aan de orde zullen komen om over te stemmen en dan kunt u daar nog een stuk woordvoering in houden.

01:05:52

Voorzitter: Dan doen we dat, dan stellen we dat zo voor naar 24 juni toe. Dan sluit ik hierbij deze vergadering want dan zijn wij hier in ieder geval klaar. Dank u wel voor nu.